

Szerkesztői iroda:  
Nagy-Enyedén  
A KIADÓHIVATALBAN  
hová  
\* lap szellemi részét illető  
közlemények küldendők.  
Kiadóhivatal:  
Wokál János könyvkereskedése  
hová  
\* az előfizetések és hirdetések  
bérmentesen küldendők.  
\* Kéziratok nem adtnak vissza.

# KÖZÉRDEK.

## Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:  
helyben házhoz hordva vagy  
vidékre postán küldve  
egész évre 4 ft.  
fél évre . . . 2 ft.  
negyed évre 1 ft.  
Hirdetmények díja:  
3 hasábos petit-sorért, vagy  
eunok helyéért 5 kr.  
Bélyegdíjért külön 30 kr.  
Nyitlété 200 15 kr.

### Az erdélyi romai katolikusok statusgyűlése.

(B.) Hazánk vallásfelekezetei között egy sem bír oly nagy kiterjedettséggel, mint a katolikus egyház. Hívei az összes lakosság 47 százalékát képezik. Magyarország 13.728.622 lélekszámából 6.482.595 tartozván ezen egyházhoz. — De nem csak népesség, hanem vagyon és szellemi műveltség tekintetében is kiváló helyet foglal el a katolikus lakosság; csak egy tekintetben marad teljesen a többi felekezetek megett, az erdélyi részeket kivéve: az egyházi autonomia szempontjából.

A magyarországi katolikusokra vagy nem bír hatással az ev. reformált s a lutheranus egyházak példája, vagy a püspöki kar s az ezzel együtt működő főurak uralják annyira a helyzetet, hogy ily autonómiai működésnek ez idejüleg még a lehetőségét is kizárják. Akárhogyan van azonban a dolog, az tény: hogy az említett nagyszámu katolikus hívő közül csakis az erdélyrészi, mintegy 261.000 — számra nézve elenyészőleg csekély katolikus bír autonómiával, s habár erre vonatkozó szervezete minden részében nincsen felségileg megerősítve, azon határok között, melyben mozoghat, követendő példát nyújt a csökönőnek látszó magyarországi egyházmegyéknek is, melyek az erdélyi statusgyűlés e nemű felhívásait eredménytelenül hagyták elhangozni.

Autonómiajának jelenlegi alakja történelmileg fejlődött, törvények s a törvényes erővel bíró rendeletek s a szokás támogatják hatáskörében, melyben — a szorosán vett egyházi ügyeket kivéve — a legjobb eredménnyel működhet különösen a népoktatás s a középiskolai tanítás fejlesztése érdekében.

Hogy mennyire kívánja a világiak döntő be-

folysását biztosítani ez autonomia, tanusítja azon körülmény, hogy két annyi világi tag hivatik meg, mint egyházi, s a világiak között a legtehetségebb ferfiak foglalnak helyet. — a gyűlés tagja levén minden országgyűlési képviselő, kir. ítélő táblai bíró, a megyei főtisztviselők, a középtanodák küldöttjei s a választott képviselők. Kár, hogy a t. világi urak nem tartják fontos kötelességüknek számosabban jelenni meg a gyűléseken s nem érvényesítik alkotmányos jogaikat ezen a téren is, melyen annyi alkalom nyílik a haza és egyház javára szolgálatot tenni.

A folyó hó 22—24-ik napjaira egybehívott statusgyűlés nagy érdeklődés között nyílt meg Gyula-Fehérvárt. Tárgysorozata változatos és igen érdekes volt, minden lépés az autonómiai jog bizonyítására — s mert a szükség is kívánta, — annak megvédésére volt irányozva.

Az igazgató-tanács meglehetősen terjedelemben mutatta fel tevékenységének irányát és eredményeit a szétosztott jelentésben, melyhez a működés megbírálására kiküldött 15-ös bizottságnak ez alkalommal először tett javaslatai és véleményei járultak.

Örömmel fejezhetjük ki a felett, hogy a gyűlés kitérő szónokai oly alaposan szólottak minden kérdéshez, de ohajtanók azt is, hogy az igazgató tanács tagjai működésük ideje alatt részletesebben vizsgálják meg a reájuk bízott ügyeket; szigorabb felügyelet alatt tartanak a különböző alapokat, hogy ne legyen kénytelen a gyűlés egyik kiválóan szemes szónoka minduntalan reá mutatni oly hiányokra, minőknek szabályszerű felügyelet mellett nem volna szabad előfordulni.

Kétségtelenül kár, hogy a nmlgu püspök ur, kinek beleegyezésétől van igen sok kérdés függővé téve, és az igazgató-tanács egymástól távol működnek s így a dolgok gyors elintézése s felügye-

lete sok nehézségbe ütközik; de ezen segíteni csak úgy lehetne, ha az igazgató-tanács székhelye Gy.-Fehérvár lenne, vagy a nmlgu püspök urat a valóban nehéz egyházmegye ezernyi sok egyházi ügye ne terhelné a gyakoribb megjelenésben és közvetlen személyes intézkedésben. A kolozsvári urak persze úgy szeretnék a kérdést legjobban megoldani, hogy miután már ugvis két püspök tartja állandón Kolozsvárt állandó székhelyét, tegye át székhelyét a katolikusok püspöke is! Hogy ez minő következményeket vonna maga után, talán mélyebben nem is gondolják meg.

A lefolyt statusgyűlés legérdekesebb momentuma kétségtelenül az érettségi vizsgán való „elnökölés” kérdésének eldöntése volt. A középiskolai oktatásról szóló törvény 41. §. fenntartja a „statusquot.” A „statusquot.” az erdélyi katolikusok autonómiaja képezi. Ez az autonomia épen olyan, mint pl. a reformátusoké. Ebből következik, hogy a kormány csak felügyeleti-, nem pedig elnökkölési joggal bíró küldöttet nevezhet ki, mivel az erdélyi kath. középtanodákat a kath. status saját vagyonából tartja fenn és semmi tekintetben sem függ közvetlenül a kormánnytól. Kétségtelenül igaz van a statusnak s mi csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy ezen jogos kívánalomnak mikor és hogyan szolgáltatnak igazat, mert a jog teljes elismerése képezi az autonomia egyik legfontosabb biztosítékát.

### A küszöbön lévő magyar titkos-rendőrség szervezéséhez.

— Közli: K. F. —

A napokban ama szenzatos hírlapi kacsá jelent meg több fővárosi lapban, mintha Somoški Géza, a világhírré vergődött kalandor és szerencsés egy magyar titkos rendőrségi intézmény mikénti szervezése iránt a miniszterelnök ő nagyméltóságának ajánlatokat szándékozott volna

## TÁRCZA.

### Egy távozó kis lánynak.

I.  
Szeretlek, szeretlek . . .  
Nem tehetek róla!  
Mért vagy olyan szép, mint  
A fakadó rózsá . . . ?  
Szeretlek, szeretlek,  
Ki szívem itt hagyod.  
Szeretlek, szeretlek.  
Azt meg nem tilthatod.  
Tiltsd meg a virágnak  
Hogy az ne fakadjon;  
Tiltsd meg a madárnak:  
Soha se daloljon;  
Tiltsd meg a tengernek  
Hogy ne legyen gyöngye!  
Tiltsd meg a bánatnak  
Hogy ne fájjon könyve;  
Tavaszi ébredése.  
A nap mosolygása,  
Az elárvult földet  
Soha meg ne lássa;  
Ha mindezt megtiltod —  
Még tán megérheted,  
Hogy ez a szegény szív  
Ne sirjon éretted. . .  
Melyben most a bának  
Vértöve fakad. . .  
S ha nem segítsz rajta  
Örökre megszakad. . . !

II.

Magláttalak téged,  
— Áldjon meg az Isten! —

S azóta sem éjtem,  
Sem nappalom nincsen. . .  
Bánatos szép arczod —  
Eljár a lelkemhez,  
Szívemhez ölelem,  
Dobogó szívemhez. . .  
Ébren, álmodozom  
Boldogabb évekről,  
Dalolok, csevegek —  
Édesebb életről,  
Kérlek szép szavakkal  
Oh maradj itt velem!  
Csak egy boldogság van:  
Az igaz szerelem. . .  
Boldoggá teszelk én  
Igaz szerelemmel.  
Egünkre fény derül  
Csak maradj, ne meny el. . . !  
S ha sorsunknak átka  
Egymástól elvezet:  
Szegény árva szívem  
Örökre elveszett. . . !

Kesergővári Zandirhám.

### Átkot kéne mondjon . . .

Átkot kéne mondjon ajkam  
És e helyett imát rebeg —  
Csak gyűlölni kéne tudjon  
A sok bűrt, mit szenvedett.  
De lásd, a te nagy vételkedért,  
Keblemben egy hang sem vádol.  
Bocsánatot kérek inkább  
A nagy égnek irgalmától.

Tanum az ég, a jó isten,  
Csak ő tudja, csak ő látta:

Milyen volt az én szívemnek  
Véghetetlen imádása.  
Mennyi epedő vágy szállt el  
Sohajimnak rezgő szárnyin:  
Mondjátok meg, álmatalnul  
Átvirasztott éjszakáim!

Miért kellett a szent tűznek  
Hamvadni kebled oltarán,  
S szerelmünknek szétszakadni  
A hiuság gyöngye eszében!  
Amit rejtetted el, illet,  
Oh, miért ütötted dobra?  
A magasból miért kellett  
Leszállanod ép' a porba?

Olyan voltál mint a gyermek,  
A ki virágokat tépdes:  
Gondolva hogy mindez nem bűn,  
Hisz a virág úgy sem érez.  
Letépted azt a rózsát is,  
Amit a szerelmem hajtja —  
S nem láttad meg a harmatot:  
A fájdalom cseppjét rajta.

Oh, mi voltál egykor nekem  
És az egész nagy világnak?  
Úd v, a mely mámorba ringat,  
Hogyha ajkid mosolygának. —  
Nem volt virág szép, illatos:  
Mig nem érinté meg kezéd —  
S nem volt csillag főt az égen:  
Mig lángra nem gyújtá szemed.

Fájdalom! mi lett belőled?  
— Elvesztél te mind örökre . . .

teni. Am higgye a ki hiszi, arról azonban minden józan gondolkodású ember meg van győződve, hogy kormányunk nem fog egy kalandornak sem felülni, annál kevésbé egy ily fontos intézmény megalkotásánál üldözött kalandorok, családok ajánlatainak helyet adni, ha azok még olyan meghitt barátai is a brazíliai császárnőnek, avagy a török szultánnak.

Hogy tényleg a szóban forgó intézmény fölállítására iránt folynak az előmunkálatok, az igaz, és erre valóban nagy szükség is van, mert ma már Budapest polgári rendőrsége a legjobb akarata mellett sem képes a fővárosban lábrakapott és mindinkább szaporodó rejtélyesebbnél rejtélyesebb bűneseteket egymaga ily segédeszközök hiányában felderíteni s azok elharapódzását meggátolni.

Bámulatos, hogy a magyar állam ezen annyira szükséges intézményt eddig is nélkülözte, hisz Ausztria, Francia- és Angolország már 30-40 év óta rendelkeznek ilyenekkel. Némely politikai árnyalatok ugyan hazánkban ily intézmény felállításáról, hazai rendőri intézményeink újja szervezéséről mindannyiszor elítélőleg nyilatkoztak, vitatván annak felesleges, szükségtelen voltát, sőt voltak és vannak olyanok is, a kik ezen modern intézmények meghonosításában egy Napoleoni rendőr-állam keletkezését akarják erőszakosan felfedezni. Ezen téves felfogás megdöntésére elég egyedül a francia köztársaságra mutatnom, mely a legkitűnőbb és ez időszert az összes művelt államok mintájául szolgáló rendőr-intézményekkel rendelkezik, a nélkül, hogy bárkinek is eszébe jutna reá fogni — ha csak nevétségessé nem akarja tenni magát — hogy Franciaország rendőr-állam.

Szerény véleményem szerint esakis abszolút kormányok kezében aljasul a rendőr-intézmény oda, hogy a polgár legszentebb tulajdonát: az egyéni és gondolat szabadságot és a mindenki szemelátára nyilvánosan és saját meggyőződéseink szöszölőjeként szereplő sajtót minden kigondolható módon korlátozza, üldözze stb.

Alkotmányos jogállamokban a rendőr-intézményeknek ily aljas hivatást tulajdonítani nem lehet, nem szabad; de sőt a lehetőség is ki van zárva annak, hogy ezeket a kormányhatalom ellensúlyozhatatlanul tulterjeszkedésre, hatalmi becsüvágainak kielégülésére használhatná fel az alkotmány keretében. Az ily és hasonló divatos ráfogások tehát nem felelnek meg a valóznak, sőt az illetők részéről arról tesznek tanúságot, hogy mielőtt ezen intézményeknek az alkotmányos államokban lévő szervezetét, hatás- és működési körét komoly tanulmány tárgyává tennék, az abszolút államokban ellesett működésük után ítélve — légből kapott érvekkel igyekeznek gyűlöltté tenni, elítélni stb., szóval tudatlanságukban mindent, csak jót nem tudnak rólok mondani. Az akként gondolkozók kijózanítására nem ártana csupán egy évi tartamra az összes rendőri intézményeket megszüntetni, tessék aztán gyönyörködni abban a végtelen anarchiában, a mely országszerte e jó urak személy- és vagyonbiztonságát veszélyeztetné, — ezt tapasztalván, hiszem, hogy egy órára sem kívánnák többé a rendőr-intézmények eltörlését, hanem igenis azoknak mentől jobb és szélszerűbb szervezését.

Ezek előrebocsátása után mielőtt áttérnék tulajdonképeni tárgyamra és a titkos rendőrség szervezéséhez szól-

nék, időszertünök találok főnnebbi észrevételeim szempontjából az összes rendőri intézményeknek (t. i. esendőség, nyilvános- és titkos rendőrség) alkotmányos jogállamokban hatás- és működési körét röviden vázolni.

Az összes rendőrség az igazságszolgáltatásra hivatott hatóságokkal minden alkotmányos államban azonos ezérela t. i. arra törekszik, hogy ténykedési területén a közrend-, esend-, vagyon- és személybiztonság épségben fönntartassék. Különbözők csupán az eszközök, melyekkel az igazságszolgáltatásra hivatott hatóságok és rendőrhatalóságok azonos ezéreljuk elérésére törekednek; ugyanis míg amaz büntetővetett büntetendő cselekményt lehetőleg gyorsan felfedezzen és azok elkövetőit a bünyenyítő bíróságoknak értelmes és a további vizsgálatokra helyes adatokat tartalmazó jelentés, tényleírás mellett átszolgáltatassa.

A bünyenyítő bíróságok eljárása a legtöbb alkotmányos államban törvény által van szabályozva, ellenben hazánkban tudvaterőleg ezen eljárás még törvény által szabályozva nem lévén, azon javaslat szerint gyakorolotatik, a melyet az igazságügyminiszter annak idején a bünyvádi eljárás egyöntetűsége ezéreljából kibocsátott.

Ezen javaslat 3. fejezetében tárgyalotnak ama szabályok, melyek szerint a rendőrhatalóságok a bünyügyi előnyomozásnál eljárni kötelesek. Ámde ezek is inkább utmutatásul szolgálunk, mivel az előnyomozási eljárásra egész a részletekig kimerítő szabályokat alkotni lehetetlen, annyival kevésbbé, mert a rendőri tevékenység mereven megállapított szabályok által nem korlátozható, lévén annak kifejtésénél mindig a ezélszerűségi tekintetek mérvé irányadók, anélkül azonban, hogy ezáltal az egyéni-, avagy gondolat szabadság legkevésbbé is veszélyeztetnék, mert ezek mindaddig tiszteletben tartotnak, míg a fennálló törvények általuk meg nem sértetnek.

A rendőri tevékenység többféle lehet, például:

1. Figyelő tevékenység (Police d'observation) melynek ezérelja az, hogy annak gyakorlása által a hatóság tudomást szerezzen mindazon személyi és dologi körülményekről, a melyek a közcsend, rend, vagyon és személybiztonság ártalmára vannak vagy ártalmára lehetnének.

2. Megelőző rendőri tevékenység (police de prevention), mely alatt azon intézkedések értendők, a melyek által valamely közrendet veszélyeztető cselekménynek vagy mulasztásnak eleje vétetik és egyuttal a rendzavarás okai is eltávolotnak, még mielőtt a közrend megzavartot volna.

3. Visszanyomó rendőri tevékenység (police de répression), mely alatt rendszeren azon cselekvés értetik, a mely által a tényleg bekövetkezett rendzavarás közbelépés, vagy esetleg physikai erő alkalmazása által eltávolottatik.

4. Felfedező rendőri tevékenység (police judiciaire), mely az elkövetett büntetendő cselekmény kinyomozására, a tettes és büntársai kipuhatolására, elfogatására és a bizonyítékul szolgáló adatoknak oly mérvé összegyűjtésére terjed ki, hogy azok alapján a bünyenyítő bíróság későbbi eljárása sikeresen megkönnyitessék.

Hazánkban a rendőri hatóságoknak oly sok oldalú és annyira különféle teendőket kell végezniök, hogy kü-

lönösen nagyobb ügyforgalom mellett a főnnebb elősorolt tevékenységeket csak ugy képesek kifejtetni és eredményeiben magasabb fokra emelni, ha az elvégzendő munkát annak természeté és ágazatai szerint felosztják és személyzetöket külön-külön irányu működésre alkalmazzák.

A párisi, ez igazságszert legkitűnőbb rendőrség, már kezdetben két osztályra különitetett u. m.: közigazgatási és igazságügyi rendőrségre, — előbbi osztály-szolgálat a figyelő, megelőző és visszanyomó tevékenységre terjed ki, míg utóbbinak kizárólag a felfedezési tevékenység képezi föfeladatát.

Az igazságügyi rendőrség tagjai annyiban az ügyész-ség és bünyügyi vizsgáló bíróságok segéd-hivatalnokainak tekintetnek, a mennyiben a most nevezetteknek megbízatásait bünyügyekben teljesíteni, sőt az ügyész-séget egyes esetekben a vádemelés tekintetében is helyettesíteni tartotnak. Ezen eljárást hazánkban a m. kir. esendőségnek kellene teljesíteni, de ez leggyakrabban az illető hatóságok által csak karhatalmul vétetik igénybe és csupán szolgálati ügybuzgóságának lehet betudni, ha működési területén minden felhívás nélkül bünyügyi előnyomozotokat sikerrel foganotot és a büntettek ellen az illető bíróságoknál „tényvázlat” alakjában bünyvádi feljelentést tesz.

A németek és osztrákok, a kik — valamint a többi művelt államok is — a rendőrségnek Párisban feltalált szervezetét utánozták, az igazságügyi rendőrséget elnevezték részint törvénykezési, részint törvényzéki rendőrségnek (gerichtliche Polizei, Gerichts-polizei).

Ezen elnevezés helytelen, mert a miért a rendőrhatalóság bizonyos számú tagjai a felfedezési tevékenység gyakorlásával bizotnak meg, nem szünnék meg a rendőrhatalóság tagjai lenni és nem lesznek a törvényzék tagjaivá.

Még helytelenebb a párisi „igazságügyi rendőrség” elnevezés, mert az igazságügyi szó oly általános és értelmű, hogy az alatt a polgári igazságszolgáltatás is érthető, — e rendőrséget tehát bünyügyi foglalkozásának megfelelően leghelyesebben „bünyügyi rendőrségnek” (Criminalpolizei) lehetne nevezni.

A főnnebb ismertett közigazgatási és bünyügyi rendőrség — a párisihoz hasonló szervezés mellett — hazánkban a fővárosi állami rendőrség, mely azonban személyzetének műveltségét, értelmességét és szakképzettségét illetőleg még igen sok kívánni valót hágy fenn.

(Folytatása következik.)

## Tanitói gyűlés.

„Az alsóféhérmegyei tanító egyesület nagyenyedi járási köre” f. hó 24-én tartotta ez évi 2-ik rendes gyűlését városunkban. Kilenc órák a helybeli és vidékről szép számmal összegyűlt tanítók és tanügy iránt érdeklődő közönség előtt Nagy Géza polgári iskolai tanító tartott sikerült nyilvános tanítást a polgári leányiskola 3-ik osztályában a természettanból ismertette a levegő, köneny és szénsav természetani tulajdonságait kísérleti alapon. Ezután a gyűlés a Bethlen-főtanoda első elemi osztályába vonul, hol Balázs Gyula elemi tanító feltűnő ügyességgel ismertette az első elemi unjonezainak „r” hangot és annak

Végzetlen fáj szivem érted,  
S nincs senki ki bekötözze.  
De áldom a gyölrő bút is:  
Mert összefügg emlékeddel —  
S büszkélkedem, mit te ejtél,  
É halálos' vérző sebbel. —

Átkot kéne mondjon szivem  
És e helyett imát rebeg —  
Csak gyűlölni kéne tudjon,  
Most is imád, most is szeret.  
Oh, az első esők emléke  
Nagyobb minden földi kiannál —  
S boldog leszek még ott lennt is:  
Hiszen egyszer boldogítál . . .  
— Nagy-Enyed 1884. —

Szabó Ferencz.

## Illusiok.

(Vége.)

A beteges érzélgéstől ment ifjui lélekben természetes alapon kelétköz remények sokszor átsapnak az álmódoszásba; ha már álmódosznak nevezhető a képzeletnek az a működése, mikor oly lehetőségeket állít maga elé, melyek együttesen vagy akár egyenként is nem a képzelt módon valósulnak meg. Azonban az így keletkezett váradalmak a dolog lényegére nézve még sem üresek, mert az élet rendes folyásában kisebb-nagyobb mértékben teljesülnek.

Azt, hogy mi a szerelem jövője, az egész világ tudja, noha nem mindig érdeme szerint méltányolja s maga a magasabb és nemesebb nemi élet egészséges alakulása is nem egyszer szenvedett külső és belső kártékony tényezők romboló hatása miatt. Annyi bizonyos, hogy az áldott természet ritkán oka az u. n. szerelmi illusioknak.

Az anyagi boldogság tekintetében legszerencsésebbek azok, kik az arany koszort nem keresik uton-utfélén még akkor sem, ha látják, hogy egyik-másik szerencsés véletlen folytán fáradság nélkül jutott hozzá. A természetes uton törekvő ember csak azon anyagi ezélok elérésére tör, melyeket okvetetlenül maga elébe kell tűznie, hogy lételét biztosítsa s a lehetőségig az élet magasabb és több oldalú élvezeteiben is része lehessen.

De másfelől az egyes ember csalódása még korántsem az emberiség csalódása. Az anyagi szerencsétlenség ott, hol hibás számításokból ered, a társadalmi élet rendszeres fejlődése folytán jóvá tehető s a hol az anyagi élet biztosítására irányuló természetes ideal egyeseknél nem egészen megvalósítható, ott a tovább élők egyesületeire, sőt az egész emberiségre nézve válik olyan élénk ingerré, mely megvalósulásának teljes tudatával bír.

A becsüvág és hirnév első tekintetre ugy tűnik föl, mintha az ifjui lélek ide vonatkozó merész ábrándjai a későbbi korban szükségképen lehülénének. Azonban egészen más világitást nyer a dolog, ha a látszatot a valósággal cseréljük fel. Az öntetszően nagyzó üres hiuság ha kudarcot vált, csak jogos jutalmát nyeri el. Ha pedig a tisztességre és közbecsülésre irányuló jogos igények nem érvényesülnek, az legtöbbször az esetlegességeknek tudható fel, a milyenekkel az élet bármely terén találkoznak. Az önbecsüvágat benső lényege, melynek külsőleg is meg kell felelnie, magokban a nemes tulajdonokban és a képesség élénk érzetében áll. A hol pedig jelentékeny erőmennyiség van az az esetleges csökkenetek daczára is érvényesül kisebb-nagyobb mértékben, ha nem is kíséri a különben teljes joggal kiérdemelt hirnév.

Igy aztán a mozgató erőnek megfelelő ezél elérése csak időkérdés, miután az arravaló képesség bebizonyult. Átalan véve a hirnévvel és dicsőségnél oly valami forog kérdésben, a mit a szó magasabb értelmében csak kevesen

s csupán az élet nemesebb irányában érhetnek azok, kiknek itélete az időnként könnyen megszerezhető elismerés színvonalán felül emelkedik.

Mint hogy azonban azok a kevesek az emberiségnek elenyésző csekély részét képezik, mondhatni az egész emberiség az illusiok kiirthatatlan betegségében szenved.

Epen azért, ha már gyökeresen gyógyítani nem tudjuk, legalább enyhíteni igyekezzünk ezt a kört.

Ugy ám! de ezer meg ezerre megy azok száma, kik a „gyermek”-ként inkább meghalnak, sem hogy kedves állomkepeiktől megváljanak.

Azoknak ugyan beszélhetsz az illusiok mivoltáról összeráncolt homlokkal. Azt mondják, hogy te is ép ugy beledzel az illusiokban, mint ök, s ha tette kerül a dolog ugy is jársz, mint ök.

Igazok is van már csak azért is, mert illusio volt azt gondolnom, hogy e tárczával, s más, különösen pedig szerelmi illusioból kigyógyítok.

Inkább a költőhöz szegődöm s vele moudom:

Nem mondom, hogy ne álmodjál.  
Tudom, hogy az nem rajtad áll —  
Dalt a fülmilének,  
Lombot a tavasznak  
Ifjuságnak álmot  
az istenek adnak.

...  
Nem kérem, hogy ne csalódjál,  
Csalódnod kell, ha álmodtál.

...  
Szeress, álmodjál, ébredj fel,  
Csalódjál, mert csalódnod kell,  
Én csak azt kívánom:  
Hosszu legyen álmod,  
Ébredésed késő,  
Kicsiny csalódásod.

jegyet. Ezen  
hogy ügyes  
teszi a tan  
elbírálasa  
Nagy Lajos  
talomdus b  
fel az egye  
kat, eljeze

A gy  
ügyről tart  
sodik része  
kilátásba h  
zott másod

1. A  
ügyi ismer

2. A  
tanitással

a) az  
dományi tá

b) az  
nultak, ren

tárgy tanít

3. E  
szerkeszter

4. a  
egészség r

olesó és m

szítendő, s

álljon és k

ügy terén.

b) A  
könyvekben

olvasmányú

E ké  
gyűlés foly

arra kiküld

tatván, Ba

olvadó aszt

tásának me

tananyag l

zettel halg

nek folytat

ról felolvas

kebli ügy

köszönetet

nos zárbes

Igy f

második g

nyelvi és e

népoktatás

merítve, e

pályájukra

közös érde

a népneve

\*) Mi

emlékezetben

vetésre méltó

elfogadásra

Kérünk felvi

Aztán azt

Hogy is n

sio annyí

rejt sötét

Aztá

coelibátus

Aztá

Csak az a

## CSARNOK.

### Jelenet a mézesetekből.

— Igaz történet. —

— Hová megy Albert? — kérdező Parajdiné férjét, midőn ez az esteből után kalapját véve távozni akart.

— Hová? Hm, elmegyek, — hangzik a rövid felelet.  
— De hová?

— Mit aggaszt ez téged, kedves Ilonám! A szokott órára visszajövök.

A fiatal nő rég várt egy pillanatra, midőn elmondhatta azt, mi szíven fekszik. Élénk pir futá el gyönyörű arcát; — nem, ezt az alkalmat nem szalaszthatja el, és szegyenkezését legyőzve, szolt:

— Meg akarom mondani, mi aggaszt. Ha nem élvezhetem itthon társaságot, mégis kevésbé esik rosszul, ha tudom, hol vagy.

— Hisz tudod kedvesem, hogy semmi veszély nem érhet. Hát mit kívánsz?

— Honnan tudod, hogy nem érhet veszély? Ha itthon nem vagy, sohasem tudom, mi történhetik veled!

— Reményem elég ovatosnak és előrelátónak tartasz, hogy a veszélyt kikérüljem.

— Szavaimat rosszul magyarázod édes Albert! A szeretet mindig aggódik, ha kedves tárgya van. Ha nem szeretnélek oly bensőleg, lehet hogy nem érezném ezt az aggodást. Ha hivatalodban vagy, nem busulok, mert tudom hol vagy. De midőn a hosszú estéken át kimaradsz, mindig arról gondolkodom, hol érezheted magadot olyan jól, aztán egyik szomorú gondolat a másikat kergeti, míg végre egészen elhagyottnak és szerencsétlennek érzem magamat. Ah, kedves Albertem, legalább pár órát körömben tölthetnél esténkent!

— Ahá, mindjárt gondoltam, hogy erre ezélsz — szóla nevető Albert. — Tehát esteimet itthon kellene töltenem?

— És nem tehetnéd meg ezt érettem? — kérdé a fiatal nő édes hangon. — Minő boldog voltam, midőn házasságunk előtt az estéket nálam töltötted, és most is oly boldoggá tenne jelenléted.

— Igen! — válaszolt ingerkedve a férj. Akkor! az egész más volt; azok ügyes-bajos látogatások voltak, hogy értekezzünk jövő teendőinkről, házi berendezéseinkről s a többi . . .

— Hát miért nincs ez most is úgy? Erősen meg vagyok győződve, hogy most is oly vidáman lehetnénk együtt, mint akkor. Úgy emlékszem, a többek közt terünk volt otthonlétet, háziasságot alakítani.

— És nincs ez nekünk?

— Igen, van egy házunk, a hol lakunk! — válaszolt Ilona nehezeltőleg.

— És ez a te otthonod kedvesem! — folytató tovább Albert. — A ház a nő világa; minden munkája, minden kötelme, minden öröme erre viszonylik, míg a férjet az ő kötelme kihívja az életbe!

— Igen, csakhogy hozzá tehetjük: míg kötelmek forognak szóban! Gondolj reá édesem, hogy mindkettőnknek szükséges a felüdülés a munka, a napi teendők bevégezése után, társas és szellemi kiképzésünkre időt igénylünk, és mikor van erre alkalmasabb idő, mint este? Vagy kis lakunk kevésbé otthonunk este, mint nappal?

— Hát így nem az?

— Hogy lehet az, ha te nem vagy itthon? Mi teszi a gyermeknek a házat otthonná, ha nem szüleinek jelenléte? Hol lehet a férjnek otthona, ha a nő nincs ott? és hol élvezheti a nő az otthonlét örömét, ha a férj távol van? Te édesem nem is képzeld, mily unalmasan telnek el a hosszú esték nekem. Akkor örülhetnék társaságnak és te az enyémmek, ha az neked örömet okozna. Az est felfogásom szerint legszebb ideje a házi életnek. Kedves Albertem, nem áldozhatnál egy héten néhány estét nekem?

— Látsz te eleget engemet édesem! — jegyzé meg a férj közönyösen.

— Engedj meg édes férjem, azt majd én mondom meg. Próbálnád meg csak, mily unalmasak volnának az esték neked is, ha magadnak kellene itthon lenned egyedül.

— Egyáltalában nem, ha tevékenységem köre az volna, mi a tied! — veté ellen a férj. — Te már megszoktad itthon lenni, és minden nőnek otthonosnak kell lenni.

— Gondold meg édes férjem, hogy házasságunk előtt mindig kellemes társaságom volt; ott voltak testvéreim és estéim igen vidáman teltek el. Érted mindent feláldoztam, elhagytam korábbi házamat és cserében egy újat kerestem férjemenél. Nem ad ez nekem némi igényt társaságra? Hogy tetszenék az neked, ha én minden este elmennék és neked magadnak kellene itthon maradnod?

— Oh, igen jól érezném magamat!

— De még sem volnál hajlandó ezt megpróbálni.

jegyet. Ezen tanulságos tanítás is tanbizonytságot tett arról, hogy ügyes tanító és jó és helyes tanácsmód mily könnyűvé teszi a tanítás sikerét. A nyilvános tanítások bevégezése és elbírálása után vette kezdetét a tulajdonképpeni gyűlés Nagy Lajos köri elnök vezetése alatt, ki is magvas és tartalomdu beszédében több tanügyi fontos kérdésre híván fel az egyesület figyelmét, üdvözölvén a megjelent tagokat, eljenzések közt nyitotta meg a közgyűlést.

A gyűlés első tárgyat Gyulai Kálmán a közegészségügyről tartott tanulságos és terjedelmes értekezésének második része képezte. Felolvasó értekezlete első része által kilátásba helyezett érdekes és nagy utánjárással kidolgozott második részét a következő vitatététtel fejezte be:

1. A népiskola feladata a növedékeket kellő egészségügyi ismeretekkel bocsátani ki az életbe.

2. A közegészségügyi ismeretek a néptanító által taníttassanak még pedig:

a) az elemi népiskola 6 osztályában a természetudományi tárgyakkal kapcsolatban.

b) az ismétlő iskolában az előbb szorványosan eltanultak, rendszeresen összefoglalva és kibővíve, mint külön tárgy taníttassanak.

3. E cél elérésére alkalmas módszeres vezérkönyvek szerkesztendők a természetudományok egyes tanáiból.

4. a) A népiskola ismétlő osztályában tanítandó közegészség rendszeres és bővebb ismeretere nézt, egy oly olvasó és minden népiskola által megszerezhető könyv készítenőd, mely népies nyelvezete mellett a kor színvonalán álljon és bő anyagot nyújtson a tanítónak a közegészségügy terén.

b) Az ismétlő iskolások számára készítenőd olvasókönyvekben közegészségügyi ismereteket tárgyaló alkalmas olvasmányok vétessek fel.

E kérdések megbeszélése alatt az idő előhaladván a gyűlés folytatása délutáni 2 órára tűzött ki, mikor is egy arra kiküldött bizottság által alkészített ügyrend elfogadtatván, Bartha Zsigmond tevékeny egyleti tag ult a felolvasó asztal mellé s előadja nézetait a tört számok tanításának módszeréről a népiskolában, s e mellett czélszerű tananyag beosztást is tüntetvén fel; a gyűlés tagjai élvezettel halgatták a szaktérfi talpraesett fejtegetéseit, melynek folytatását a 6-ik osztály tananyagának feldolgozásáról felolvasó a jövő gyűlésre helyezte kilátásba. Nehány kelbi ügy elintézése után a gyűlés mindkét felolvasónak köszönetet szavazva véget ért, Danes Sámuel alelnök esinos zárbeszédrel rekesztvén azt be.

Igy folyt le fiatal egyesületünk enyedi járási körének második gyűlése a tagok érdeklődése között. Adja az ég, hogy ez egyesület szép feladatát helyesen oldva meg a népoktatás munkássai minden összefogétel alkalmából erőt merítve, erőt és lelkesültséget vigyenek magokkal nehéz pályájukra, s hogy a különböző nyelvű és vallású tanítók közös érdektől hatva át szolgálják a legnemesebb ügyet a népnevelés ügyét hazának felvirágzására. \*)

S—r.

\*) Mi történik a felolvasott dolgozatokkal? a szó elröpi, az emlékezetben elmosódnak a fogalmak! van e gondoskodva, hogy a követésre méltó modszerek a többi vidéki tanerőkkel is közöltessenek s elfogadásra jussanak? Ez volna a teljes és sikert biztosító eredmény Kérünk felvilágosítást. Szerk.

Aztán azt mondja a dal is:

Nincs menyország sem pokol,  
Még a pap is udvarol.

Hogy is ne udvarolna szegény! Hiszen az a hosszú illusio anyyi édes reményt, anyyi elburkolt édes szenvedélyt rejt sötét mélyében.

Aztán az a kis lány még nem haladt annyira, hogy coelibátusra nézve édes illusioiban ne ringatná magát.

Aztán a női illusio kisebb is, mint az a másik. Csak az arcot fedő átlátszó sűrűséggel. Hamarabb szét-foszlik. Hamarabb is kell helyettesíteni.

Nem is nyugszik a kis illusio. a mig pater illusio-riust abból a sötét illusióból ki nem vetközteti, hogy aztán egy még nagyobb illusioha ugrassa belé.

Fátylat reá!

Ez még lehet hálás illusio is.

Sokat lehetne írni a hálás és hálátlan illusiokról. Képzelt és mindennap szemünk előtt lebegő példát is találhatnánk eleget. Regélhetnénk az éltük javán tullevőknek „az elveszett paradicsomról”, a százszor- meg százszor álmódott menyországról. . . .

De minek? Hiszen az oda szoló utlevelőket vagy elvesztették vagy meg sem kapták.

A ki egyszer elvesztette, többé meg sem kaphatja; a ki keresésével elkésett hiában keresi.

A ilyeneknél az illusioknak jó éjszakát!

Feketegyergyói.

— Dehogyan nem, egy próba nem igen esnék nehezre.

— Tehát ráállsz, hogy a jövő héten minden este itthon maradsz és én meglátogathatom barátnőimet?

— Mindenesetre! Biztosítok, hogy igen-igen jól fogom magam érezni s nem fogom magamat olyan elhagyottnak tekinteni, mint te gondold.

Ezen ígéret után a férj, mint a ki munkáját jól végezte, távozt hazulról és nemsokára barátai körében ult tarokk és vist mellett.

(Vége következik.)

## VEGYES HIREK.

— **Rudolf trónörökös** Ő feusége és neje f. hó 25-én d. e. 9 óra után utazott át N. Euyeden; Tóvisen 7 perezig állott a vonat. A perronon a t. alispán és sz. biró urak tartották fenn a rendet. A vonat elindulásakor a fenségek a koci ablakából nyájas főhajtással köszöntették a tiszteletteljesen üdvözlő közönséget. A vissza térés Sinaia-ból f. hó 28-án lesz, megyénket 29-én jéjjel érintik Ő fenségek Görgénybe utazásuk alkalmával.

— **Az országyűlés** tagjai f. hó 27-én gyűltek össze; az ünepélyes megnyitás f. hó 29-én lesz Ő felsége által.

— **Ünnepély.** Folyó hó 23-án délelőtt 11 órakor folyt le a Bethlen-főiskola új szárnyépületének alapkö ünepe, minden hivatalos színezet nélkül ugyan, de mégis nagyszámu és díszes érdeklődő közönség jelenlétében. Ott voltak Zeyk Károly, főispán és iskolánk főgondnoka, Pogány György Hunyadmegye főispánja, Pogány Károly kir. ítélő táb. biró, mint egyike azon kevés élőknek, kik az „új kollegyum” alapköletételénél is részt vettek 1829-ben; Csató János alispán és iskolánk egyik al-gondnoka s más városi és vidéki notabilitások, szép számu városi közönség, a tanári kar, az ifjuság. Az embertömegektől ellepett állványok, felhalmozott föld és körakások festői látványt nyújtottak. Az ünnepélyt Zeyk Károly főgondnok ur ő méltósága nyitotta meg rövid, de lelkes beszéddel, okát adván annak is, hogy miért nem tart a főiskola nagyobb szabásu hivatalos ünnepély. A most emeleendő szárnyat t. i. úgy tekinti, mint a már meglevőnek folytatását s nem mint önálló épületet. Beszéde végén imára hívta fel a gyülekezetet. Az imát valódi emelkedett szel-lemben dr. Kovács Ödön rector-professor mondotta. Aztán az ifjusági dalkar zengett gyönyörű alkalmi éneket, melynek végeztével az alapkö e czéjra kivált úrbe helyezték a hermetice elzárt üveget. Az építkezés eddigi történetét, az előjáróság jelenlegi tagjainak névsorát, a város polgármesterének és a seniornak nevé tartalmazó okirat, az épület tervrajza, egy értesítő a lefolyt isk. évről és egy példány a Szathmáry-féle „Bethlen-főtanoda története”-ből, ből van benne. A fedél ráhelyezése után a szakasos klapácsütések kíséretében Zeyk Károly főgondnok, Kovács Gyula polgármester és Pogány Károly kir. táblai biró szó-lottak az intézet felvirágzására. Az ünnepélyt az ifjusági vegyes-kar himnusza zárta bé.

— **Megyei élet.** Az állandó választmány f. hó 29-én d. e. a legtöbb adót fizető m. bizottsági tagok névjegyzékét megállapító igazoló választmány október hó 9-én d. e. gyűlést tart. A m. tisztviselők szintén ez utóbbi napon tartják a nyugdíj ügyében értekezletöket.

— **Schneider Frigyes** helybeli luth. tanító ur vette át a „Transilvania” biztosító társulat ügynökségét, kinek általán becsült személyében méltán megbizhatnak az érdekeltek.

— **A pesti új opera házat** f. hó 27-én nyitották meg Ezzel kapcsolatban megemlíthetjük, hogy Kolozvárt is lesz opera a saison folyamában.

— **Munkácsy** tiszteletére a képzőművészeti társulat f. hó 25-én fényes estélyt rendezett. Ipolyi püspök, majd később Tisza miniszterelnök köszönték fel a mestert, ki f. hó 29-én utazik el Párisba.

— **A cholera** Olaszországban még mindig hevesen dühöng. Igy f. hó 25-én Genuában 60, Népolyban — hol pedig szünőben van — 121-en haltak meg.

— **Vörösmarty** összes műveinek 11 és 12-ik füzeté megjelent Mehner Vilmos kiadásában. Vörösmarty kitűnő életrajza Gyulai Pál tollából e füzetekben van megkezdve. Többi tartalmát „Zalán futása” Cserhalom, Dál sziget stb. képez. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **N.-Enyed város költségvetési előirányzata 1885. évre.** Bevételek: Pénztársadvány 1884-ik évről — frt — kr. A város regale javadalmából 18425 frt 76 kr. A város belső és külső fekvő javainak haszonbéréből 4700 frt 52 kr. Kövezet után az államtól 53 frt 46 kr. Erdő-jövedelem 1450 frt. Államkötvények kamataiból 317 frt 25 kr. Magánkötvények kamataiból 1629 frt 71 kr. Más függő hátrálékokból 244 frt 56 kr. Nevelési alap bevételei 7300 frt. Ház-és istállóépítkezésekre katonaságtól 3500 frt. Világítási alap jövedelme 1000 frt. Szegény-alap jövedelme 600 frt. Városi uszodából 300 frt. Bizonytalan és rendkívüli bevételekből 750 frt. Összesen 40271 frt 26 krajczár. — Kiadások: Rendszerezített fizetésekre 13,992 forint Városi épületek fenntartására és más házi kiadásokra 1500 frt. Országos állam- és egyenértékű adóba 3930 frt. Irodai kellékekre 316 frt Világítási kiadásokra 800 frt. Erdőkezelési költségekre 1300 frt.

Vegyes kiadásokra 930 frt 16 kr. Nevelési czélokra 7600 frt. Házi szegények segélyezésére és egészségügyi kiadásokra 1150 forint. Az 50,000 frtos kölesön törlesztése s kamatában 1200 frt. A 20,000 frtos kölesön törlesztése s kamatában 615 frt. A 2000 forintos uszodai kölesön törlesztése s kamatában 1200 frt. Rendkívüli kiadásokra 1810 forint. Összesen 39,263 frt 18 kr. — Pénztármaradvány 1886. évre 1008 frt 08 kr. — Egyenleg 40271 frt 26 kr. — Közöltek azon megjegyzéssel, hogy a részletes kimutatás és mellékletei a tanács irodában 15 nap alatt megtekinthetők. — Nagy-Enyed város tanácsából 1884. szeptember 17-ikén. Kovács Gyula, polgármester. Horváth József, városi főjegyző.

— **Kérelem.** Van szerencsém a nagyérdemű t. cz. medrendelőmet értesíteni, hogy az 1885-ik évi Bpesti országos kiállításra két férfi öltönyt készíték, t. i. egy magyar és egy francia öltönyt. Bátorodom becses figyelmüket arra felkérni, ha ezen öltönyt maga részére ohajtaná t. vevőim közül valaki megrendelni, méltóztassék becses kívánatára engem mielőbb megtisztelni; arról biztosítom, hogy a lehető legjutányosabb árba fogom azt át szolgáltatni. Annál is inkább hivatva érzem magam ezen öltönyök elkészítésére, mint hogy már több kiállításra készült öltönyeimért mindég kitüntetésben részesültem. Szíves pártfogásukért eszedve vagyok kész szolgáljak Szabó József, nagyenyedi katona és polg. öltöny készítő.

— **„Carbenet” jeles vörösbőr.** Hektolitere 35 frt; nagyobb mennyiségben jutányosabb. Gyomor bajok, lázak stb. ellen kitűnő özszer. Megrendeléseket elfogad a kiadó.

**Megjelent és Wokál János könyvárúsnál kapható N.-Enyeden:**

1. **Tisza-járás Magyarországon,** politikai s nemzetgazdasági értekezés, képviselői programja kiegészítésével közli minden honszerető polgárnak, különösen pedig minden országos képviselőnek kiváló figyelmébe ajánlja Zimand Ignác, ára 40 kr.
2. **Római világ,** mivelődés történeti rajzok a császárság fénykorából. Friedlaender, Jung, Bender és mások művei nyomán átdolgozta dr. Bozók Alajos, számos képpel 1 füzet ára 60 kr.
3. **Dr. Gyulai Béla,** Nőnevelés utmutatás a nőnevelés és nevelés hatóságok, különösen szülők, tanügybarátok, tanítók, tanítónők, nevelőnők és a társadalom minden tagjai számára, ára 1 frt 50 kr.
4. **A túlterhelés a népiskolában,** írta s a zalamegyei általános tanítótestület f. év. aug. 27-én Keszthelyen tartott közgyűlésen olvasta Hoffmann Mór, ára 20 kr.
5. **A magyar verselésről** naiv eposzuk írta Arany János, ára 40 kr.
6. **Tanári zsebnaptár 1884—85-re,** ára 1 frt 40 kr.
7. **1884. XVII. törvényezik** jegyzetekkel, utalásokkal és magyarázattal ellátta Fritz Péter, ára 40 kr.

— **A „Magyar Háziaszony.”** Az e czim alatt Budapesten megjelenő háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilapnak, mely a magyar háziaszonyok együletének hivatalos közlönye. — előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetheti legcélszerűbben postautalvány által a „Magyar Háziaszony” kiadóhivatalhoz Budapesten, váci körút 20. Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak, kik a kiadóhivatalhoz ezekért — legcélszerűbben levelező lappal — fordulnak. A legújabb szám igen változatos tartalommal jelent meg. — Előfizetéseket elfogad Wokál János könyvtáros Nagy-Enyeden.

**KÖZGAZDASÁG.**

**A téli gyümölcs legjobb eltevési módja.**

A téli gyümölcs legjobb eltevési módját megállapítandó dr. Sorauer a növényi betegségeket ismertető kézi könyv ismert írójá érdekes kísérleteket tett, melyeket következőképpen ír le.

Az eltevés czélját a gyümölcs friss állapotának megtartása vagy a raktári érés késleltetését legjobban tudvalóleg az által lehet elérni, ha a gyümölcstől a levegő és a melegéget lehetőleg távol tartjuk. A nedves vagy száraz levegőnek hatását illetőleg azonban a nézetek még nagyon különbözök. E sorok írójá ennél fogva különféle almát, különösen téli arany parmén almákat egy közönséges gyümölcsös pinczében úgy a nedvességgel telített levegőben egyszerűen kiterítve, valamint üveg harangok alá helyezve, melyek levegője egy részüknél chlorkalcium által lehetőleg száraz, más részüknél pedig vizes edények behelyezése által lehetőleg tulnedves állapotban tartatott. E kísérletek mellett a sulyvesztés 100 grammonként tett: 1. a szabadon kiterített almáknál 3-42 százalékot és a nedvességgel telített levegőben levőknél 0-6 százalékot.

Azt, hogy a levegőnek mestészes módon előidézett nagyobb szárazsága által valami előnyt lehetne elérni, nem tapasztalta. — Igaz ugyan, hogy a penészesedés a későbbi hónapokban nem volt oly általános, mint azoknál az almáknál, melyeket a nedves levegőben tartott, a helyett azonban a gyümölcs jobban összefonnyadt és gyorsabban érett, minek következtében később józükből is sokat vesztettek valamint nagyobb arányban rohadtak. A szabadon

fekvő almáknál az éresi állapotra és a szár jelenlétére is figyelemmel volt. A zöld almákból több nedvesség szabadt ki mint a pirosakból, melyek gyorsabban értek s fel-tűnő volt, hogy az oly almák kipárolgása nagyobb volt, melyekről a szár nem hiányzott és sértetlen maradt. A száraz letörése tehát nem mutatkozott károsnak a gyümölcs eltartására nézve. Ezzel egyidejűleg az iránt is tett kísérleteket, vajjon a gyümölcs természetes viaszburkának van-e, valami befojása az eltartásra. Az almák egy részét e czélból alkohol és aetherkeverékkel bedörzsölte és aztán higitott kálluggal és vízzel lemosta. A viaszburkból ily módon megfosztott almák 5 százalékot vesztettek párolgás által sulyukból, tehát sokkal többet, mint sértetlen állapotban.

Bőtermés után elegendő helyhiányában gyakran az almákat egymásra kell rakni, mire szalma és homok közé helyeztetnek. Erre vonatkozólag is tett Sorauer kivételeket, a mennyiben négyféle almát üvegharangok alá részint száraz homokba, részint szalmába rakott. E kísérlet alapján arról győződött meg, hogy a szalmába (szecsakába) való kevésbé ajánlatos. Igaz, hogy a gyümölcs nem rohad, de könnyebben összefonnyadt mint a pinczében szabadon kiterített almák s szakug egyidőre az átnevadett szecsakától kellemetlen dohos volt. A száraz levegőjű homokba helyezés legkedvezőbbnek bizonyult. Az almák rendkívül friss kinézésűek és igen jóízűek maradtak. Vizszeszésük alig képze felét a szabadon elhelyezett almák vízszeszésének, s penész alig mutatkozott egynehányon igen kis mértékben: miután a rothadó példányok itt az az egészségeseket meg nem támadhatják. Horpasztott példányok, melyek héja és viaszburka különben sértetlen maradt, szintén nem mutattak nagyobb rohadási hajlamot, mint az egészségesek. Végül még selyempapírba is burkolt almákat, melyeket száraz szobákban és a pinczékben a szabadon fekvő almák mellé rakott. A papírba burkolás csak a száraz szobákban mutatkozott előnyöknek, a papírba burkolt almák minden érdes helyén a penészgomba esirái képződtek sokkal nagyobb mérvben, mint a be nem burkolt almákon. Ez utóbbiak közül azok keztek leghamarabb rohadni, melyek a kísérlet kezdetekor legértetebbek és legtökéletesebbek voltak. Épen oly gyorsan rohadtak a nedvességgel telített levegőjű üveg harang alá helyezett almák közül a pirosak és letört nyelűek, valamint a papírba göngyölítették, és még négy héttel tovább a zöld, nyeles, szabadon fekvő, valamint a száraz harang alatt tartott nyomott példányok. A töbqi kísérleti sorokban még tovább elálltak az almák. A rohadást okozó gomba (penicillium glaucum) mindenekelőtt az alma érdes helyein jelenik meg, így a nyel tőrsi helyén, a kehely elszáradt maradványain stb., a gyümölcs belsejébe azokon a sebhelyeken lát be, melyek a rovarok szurása által támadnak, továbbá azokon a fekete foltokon át, melyeket szintén egy gomba okoz stb.

A rothadás legjobb ellenzője tehát a tökéletes, sértetlen gyümölcshéj. Sértetlen viaszburku almák nedves meleg helyen még akkor is sokáig elálltak, midőn meyl-tartalmu péppel ugy bevonattak, hogy a kehelyrű szabad maradt. (E—s.)

— **Piaczi árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. sept. hó 25-dikéről Hectoliter tisztabuza 5 ft 50 kr. Rozs 3 frt 50 kr. Elegybuza 4 frt 25 kr. Törökbuza 5 frt, új 4 forint 25 kr. Zab 2 frt — kr. 100 klgm széna 4 frt 40 kr. Egy kilogramm sertéshús 48 kr, marhahús 40 kr, borjúhús 36 kr. borbécsius 28 kr.

**FELELŐS SZERKESZTŐSEG:**  
Dr. MAGYARI KÁROLY.  
**TÖRÖK BERTALAN.** SZILÁGYI FARKAS.  
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

**Die ersten, echten, schleimlösenden Johann Hoff'schen Brust-Malzextract-Bonbons sind in blauem Papier**

Die Johann Hoff'schen Malzpräparate sind in 400 Lazarethen und Heilanstalten eingeführt, von welchen antliche Heilberichte fast täglich veröffentlicht werden, die Hofflieferanten-Diplome der meisten Souveräne Europas, 27.000 Verkaufs-Depots in allen Welttheilen, eine Million Dank- und Heilberichte von allen Ständen sin glänzende Anerkennungen für deren Vortrefflichkeit und Heilwirkung.

**Johann Hoff's Malzextract Gesundheitsbier** 1 Flasche 60 kr.  
**Johann Hoff's concentrirtes Malzextract** 1 Flasche fl. 1. 12. Kleine Flasche 70 kr.

**Tägliche Heilberichte**

über Heilung von **Brust- und Lungenleiden, katarrhalischen Affactionen, Verdauungs- und Nervenschwäche, Abmagerung, Blutarmuth und Entkräftung, für Schwache und Reconvalescenten, bilden eine erfreuliche Bürgschaft für jeden Leidenden und beleben dessen Hoffnung auf nahe Heilung durch den Gebrauch so aiseitig bewährter Präparate.**

**Johann Hoff's Brust-Malz-extract-Bonbons** 60, 30, 15 u. 10 kr, nur echt in blauen Buteln.  
**Johann Hoff's Malzgesundheits-Chocolade** 1/2 K. fl. 2 40, II. fl. 1. 60, 1/4 K. fl. 1. 30, II. 90 kr.

An Herrn **JOHANN HOFF,** Erfinder und Erzeuger der Malzpräparate, Hofflieferant der meisten Souveräne Europas, Wien, Graben, Bräunerstr. 8.

**Maros-Vásárhely,** 26. november 1877. E. W. Nach dem ich Ihre schmerzhaften und gediegenen Malzpräparate bereits an meiner Person schon früher mit bestem Erfolge angewendet habe, und nun an einer anderen leidenden Person anzuwenden beabsichtige, so ersuche baldigste Zusendung von (folgt Bestellung) per nachnahme Achtungsvoll **Rainer Schwarz,** k. k. Hauptmann des 62. Regiments.

**Szamos-Ujvár,** 22. Februar 1878. E. W. Ersuche um 2 1/2 Kilo Ihrer vortrefflichen Johann Hoff'schen Malz-Gesundheits-Chocolade I. gegen ein hartneckiges Magenübel, per Postnachnahme.

Achtungsvoll **Gräfin Bertha Wass.** **Schloss Ozd,** bei Maros-Ludas, 17. Oct. 1883. E. W. Wollen mir umgehend 3 Flacons Ihres bewährten Johann Hoff'schen concentrirten Malzextractes nebst 2 Buteln Johann Hoff'schen Malzextractbonbons pr. Postnachnahme senden. **Baronin Haugwitz, Stiftsdame.** Schloss Ozd bei Maros-Ludas.

**Aerztlicher Heilbericht.** Herr Dr. J. Stütz, k. k. Hof-Schlossarzt im Lustschlosse Schönbrunn, sagt: „Die Wirkung dieses wohlgeschmeckten Johann Hoff'schen Malzextract-Gesundheitsbieres kann für die Gesundheit des Menschlichen Körpers nur eine günstige sein, und zwar wegen seiner Bestandtheile. Ich empfehle es in geeigneten Krankheiten und den Reconvalescenten ganz besonders.“

Gegründet 1847, in Wien und Budapest seit 1861. 60 hohe Auszeichnungen.

Depots: in Nagy-Enyed, Josef Kovács.

**A t. cz. magyar olvasó közönséghez!**

Tisztelettel értesítjük a t. cz. magyar olvasó közönséget, hogy „Gondúzó” ezimem új szépirodalmi heti lap jelent meg kiadásunkban, melyre vonatkozva megismertetjük következő programunkat:

Távol tartva magunkat minden partoskodástól, azt a feladatot tűztük magunk elé, hogy lapunkat a legszigorubb elvek szerint szerkesztjük, úgy hogy azt minden anya bátran adhatja sordülő leánya kezébe; a magyar irodalmat tehetségünk szerint fogjuk apolni, és nemzetünk kedvelt íróinak kedvelt munkáit közöljük, különös sulyt fektetve a regényirodalomra, adni fogunk beszéyleket, költeményeket, vidámító humoreszkeket a közmivelést előmozdító természetrajzi-, földrajzi-, ország- és népmismereti vázlatokat, a kertészet és háztartást érdeklő tanulságos közleményeket, azonkívül tekintettel leszünk a jelesebb külföldi regényekre is.

Támogatva legkiválóbb íróink által, minden törekvésünket oda irányozzuk, hogy lapunkat folyvást tökélyessítsük és emeljük, hogy oly családi lapot nyújtsunk a hazai olvasó közönségnek, minő tekintve a legnagyobb gondal választott, dus tartalmat, a pompás kiállítást és a föltűnőbb olesó árt, hazánkban mostanig nem jelent meg és — joggal mondhatjuk — mely a **hézagot kitölteni lesz hivatva.**

Első számunkat következő munka társakkal kezdjük: **P. Szathmáry Károly, Mikszáth Kálmán, Kazár Emil, Margitai Dezső, stb.**

A második számban érdekesítő, nagyobb szabású történeti regényt kezdünk meg **P. Szathmáry Károlytól** e czimen: **„SZÉKELY TÁMAD, SZÉKELY BÁNJA.”**

A negyedik számban **Mikszáth Kálmán,** fiatal íróink e matadorja szokott kedélyes és megragadó modorával kisebb regényt fog közölni a fővárosi életből.

A hatodik számban nagyobb társadalmi regényt kezdünk meg **Dr. Sziklay Jánostól.** Szigoruan és lelkiismeretesen tartva szem előtt programunkat, az a biztos remény keesgett minket, hogy a „Gondúzó” kedvelt olvasmányává válik minden művelt családi körben és érdemes lesz arra, hogy valóságos gondúzó vé legyen és valódi házi kincset képezzen arra nézve, ki szünőráiban érdekes olvasmányt akar foglalkozni.

**Előfizetési föltételek:**

A „Gondúzó” szépirodalmi heti lap, megjelen minden vasárnap 3 ívnyi tartalommal, azonkívül a képeszslappal ellátott borítékon két oldalnyi hasznos tudni valókkal és talányokkal, a következő előfizetési árak mellett:

Egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyed évre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr.

A jutalmakat illetve is arra törekedtünk, hogy előnyt nyújthassunk t. előfizetőinknek.

Tetesem áldozatok árán azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy kizárólag előfizetőink számára olajnyomatu, eredeti magyar festményeket sokszorosítottunk minék következtében minden félèves előfizetőinknek egy, az egész éveseknek pedig két képet adhatunk. E képek jól és tartósan készített, mosható arany keretben, 84 cent. magassak és 70 cent. szélesek, egészen készen a fölfüggesztéshez, és egy darab ára csak is 2 frt. — E képek a következők:

Szent István király. — Kosuth Lajos. — Deák Ferencz. — Petőfi Sándor. — Vörösmarti Mihály.

Továbbá a következő életképek: Vasárnapi mulatság falun. — Czigány tanya az erdőben. — Csikós élet. — A puszták fia.

Mutatvány számokkal szívesen szolgálunk díjtalanul és bérmentesen, gyűjtőknek 10 előfizető után egy tiszteletpéldányt adunk.

A t. cz. hazai olvasó közönség részéről élénk részvételre számítva, reméljük, hogy vállaltunkat a tökély legmagassabb fokáig emelhetjük a tisztelettel kérjük hazai irodalmunk becses pártfogóit, hogy minket e hazaifas vállalatunk előmozdításában tehetségük szerint partfogolni kegyeskedjenek.

Előfizetéseket elfogad **WOKÁL JANOS** könyvkereskedése Nagy-Enyeden.

Tisztelettel „a Gondúzó” szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest belső dob-utca 14.